

Řízení školství

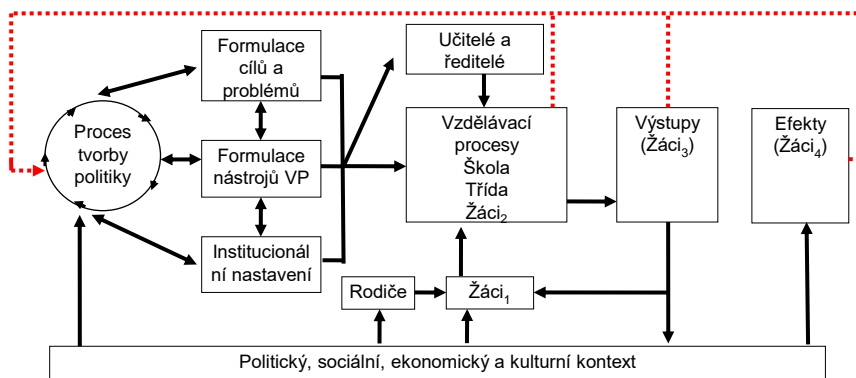
Arnošt Veselý

21. 3. 2018

Co nás dnes čeká

1. Státní správa a samospráva ve školství
2. Centralizace a decentralizace
3. Kompetence a povinnosti hlavních aktérů

Rámeček pro analýzu VP

Pramen: Veselý (2013)

„Regionální školství“ vs. vysoké školství

- „Regionální školství“ – Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- Vysoké školství – Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách

Veřejná správa

Veřejná správa

- Státní správa = orgány státní správy, které vystupují jménem státu, reprezentují jeho zájmy a disponují prostředky mocenské povahy (ve školství v ČR: MŠMT, ČŠI a krajský úřad v přenesené působnosti)
- Samospráva = samosprávné subjekty, které při výkonu samostatné působnosti vystupují svým jménem a v zájmu samosprávného celku (ve školství obce a krajské úřady v samostatné působnosti)

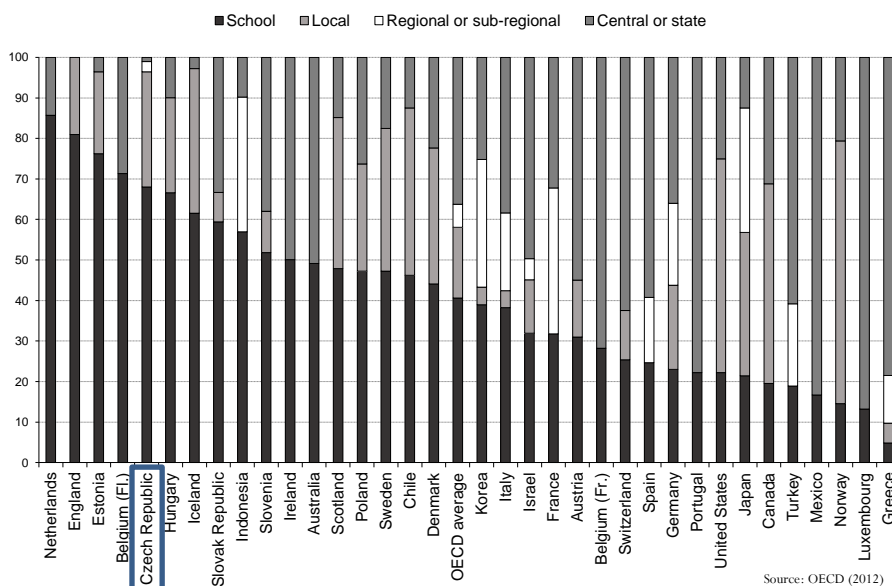
Hlavní aktéři řízení

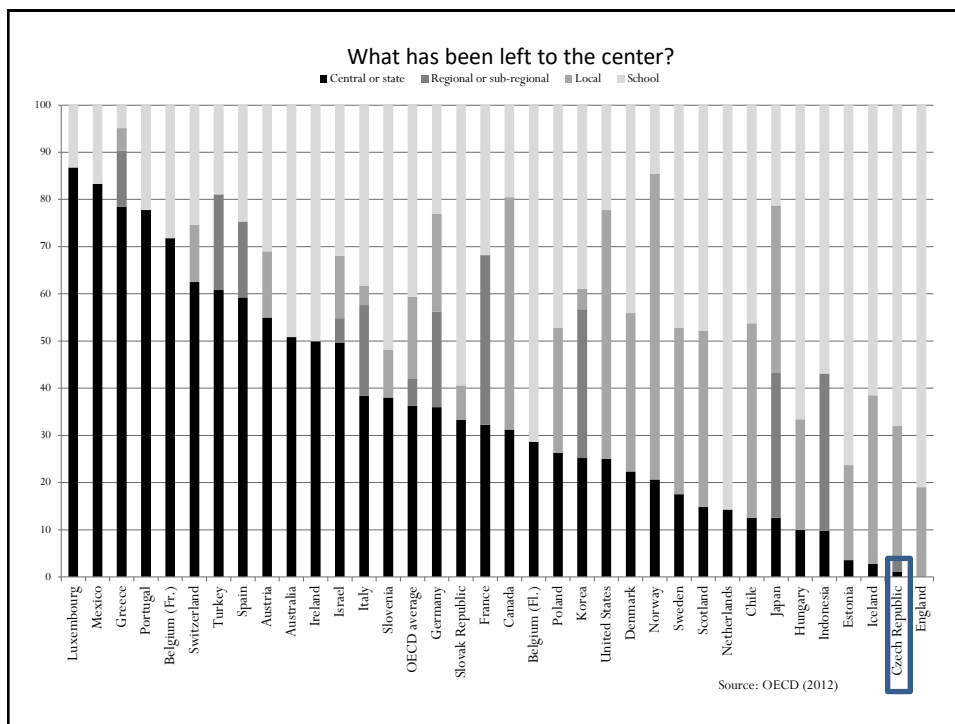
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)
- Obce
- Kraje
- Školy a školská zařízení (včetně školských rad)
- Česká školní inspekce

Centralizace vs. decentralizace

- Centralizace = více kompetencí a vlivu je na straně státu
- Decentralizace = více kompetencí a vlivu je na samosprávných orgánech a školách
- Nakolik je vzdělávací systém v ČR (de)centralizován?

Percentage of decisions taken at each level of government in public lower secondary education (2011)

Centrální úroveň řízení

- MŠMT
- ČŠI

Přímo řízené organizace MŠMT:

- Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV)
- Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání – CERMAT
- Národní institut pro další vzdělávání
- Dům zahraniční spolupráce

MŠMT

- Centrální úřad
- Nemá přímé kompetence
- Hlavní nástroje:
 - Školský rejstřík
 - Financování
 - Česká školní inspekce
 - Vzdělávací programy a dlouhodobé záměry
 - Právní předpisy, vyhlášky, směrnice, metodické pokyny
 - (Neformální) podpůrné působení

ČŠI

- Správní úřad s celostátní působností
- Poměrně malé přímé výkonné pravomoci (nemůže přímo rozhodovat či přikazovat)
- Provádí ovšem hodnocení škol, sbírá informace atd.
- Poměrně nezávislá instituce, fakticky ovšem podřízená MŠMT (ústřední školní inspektor je jmenován ministrem)

Obce

- Obce jsou hlavními zřizovateli základních a mateřských škol
 - Povinnost zajistit pro děti s trvalým bydlištěm na jejich území podmínky pro plnění povinné školní docházky a také podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky
 - Povinnost zajistit financování s výjimkou těch položek, které financuje stát
 - Samotný obsah vzdělávání (příliš) ovlivnit nemůže
 - Kompetence: jmenuje a odvolává ředitele škol (nikoli neomezeně), zastoupení ve školské radě, přidělování a kontrolování finančních prostředků

Kraje

- Zřizovatelem středních a vyšších odborných škol; odpovídá i za vzdělávání dětí se zdravotním postižením, za jazykové, základní umělecké a zájmové vzdělávání a za výkon ústavní výchovy.
- Kompetence a povinnosti jsou analogické jako ve vztahu obec – základní škola

Školy a školská zařízení

- Vzdělávací soustava tvořena školami a školskými zařízeními. Podmínkou výkonu činnosti školy nebo školského zařízení je zápis do školského rejstříku.

Druhy škol

- mateřská škola,
- základní škola,
- střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště),
- konzervatoř,
- vyšší odborná škola,
- základní umělecká škola
- jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

Školské zařízení

- zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- školská poradenská zařízení,
- školská zařízení pro zájmové vzdělávání,
- školská účelová zařízení,
- školská výchovná a ubytovací zařízení,
- zařízení školního stravování,
- školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy
- školská zařízení pro preventivně výchovnou péči

Právní postavení škol

- Školy vždy zřizovány jako **právnícké osoby** (v případě škol zřízených obcemi, kraji, MŠMT, církvemi, soukromými institucemi a státními podniky) či jako **organizační složky státu nebo její součásti** (v případě škol zřízených Ministerstvem vnitra, Ministerstvem obrany, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem spravedlnosti).
- V drtivé většině případů jsou tedy školy a školská zařízení právníckými osobami (mají právní subjektivitu)

Právní forma:

- Příspěvková organizace
- Školská právnícká osoba
- Obecně prospěšná společnost (o.p.s.)
- Společnost s ručením omezeným (s.r.o.)
- Akciová společnost (a.s.)
- Veřejná obchodní společnost (v.o.s.)

Školská rada

- Proč?
 - povinnost se zákona u ZŠ, SŠ a VOŠ
 - Idea: zapojení zainteresovaných aktérů do správy školy
- Kdo v ní je?
 - rodiče a zletilí žáci, učitelé, zřizovatel
- Co dělá?
 - schvaluje některé dokumenty školy: výroční zprávu, školní řád, stipendijní řád, pravidla pro hodnocení
 - projednává ŠVP, rozpočet školy, inspekční zprávy
 - podílí se na koncepci rozvoje školy, navrhuje úpravy rozpočtu,
 - podává podněty řediteli, zřizovateli, orgánům státní správy
- Problémy
 - Formální fungování, nedostatek lidí, kompetence ze zákona nekorespondují se zájmy členů

Úkol

- Rozdělte se do dvou týmů („centralisté“ vs. „decentralisté“)
- Centralisté: vymyslete argumenty pro zvýšení kompetencí centra (MŠMT)
- Decentralisté: vymyslete argumenty pro udržení současného stavu

- Russakoffová, Dále. 2016. Výhra: Kdo (a co) ovládá americké školy? Brno: Host.
- <https://www.youtube.com/watch?v=Wt1zn3npFFM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=rC1pv9KHyBE>